De Driehoek
Ecologisch Tuinenpark

In deze Nieuwsbrief

- Wildplukken in eigen tuin
- De grote composthoop
- Huisje niet vervangen maar opknappen
- Opwinding alom
- Het informatiebord milieuvriendelijke materialen
- Grote keverorchis, een kwestie van geduld
- Wat doen solarlampen op ons *ecologisch tuinenpark*?
- Bloementuin in stervorm
- Huisje als bouwpakket kopen heeft zijn problemen
- Milieuvriendelijker maken; doe het gelijk goed!
- Advertenties
- Colofon

Nieuwsbrief zomer 2021

Redactie

De zomer staat weer voor de deur. Na een lang, koud voorjaar lijken de planten te ontploffen. Sommig gras groeit mij boven het hoofd, letterlijk dan. Veel plezier de komende tijd!
Sommige nieuwe tuinders stellen zich voor in de Nieuwsbrief. Vanaf heden kunnen vertrekkende tuinders een "Even dag zeggen" aanleveren. Over waarom u vertrekt, wat u "meeneemt" van de Driehoek. Maximaal 200 woorden. Graag met foto.
Diverse tuinders zijn van harte bereid u te helpen met het vervangen van milieuonvriendelijke materialen als kunstgras en geïmpregneerd hout! Zie Advertenties.
De volgende Nieuwsbrief verschijnt op 1 oktober 2021. Deadline: 15 september 2021.

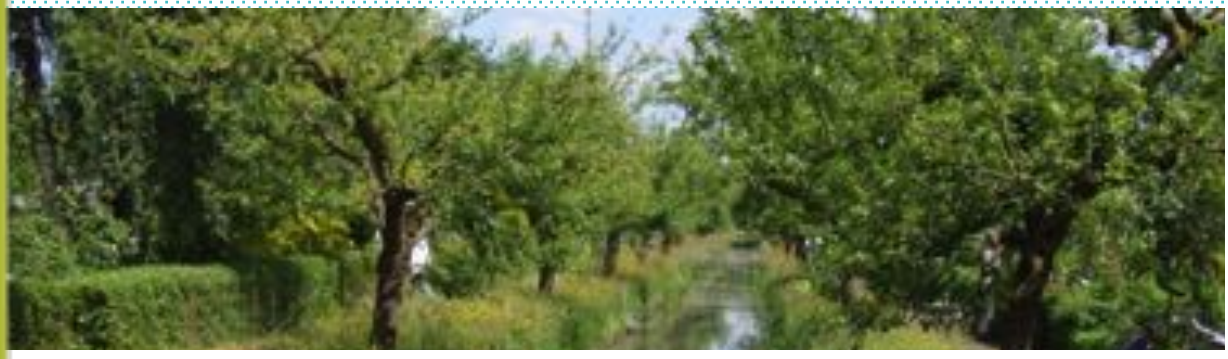

Volkstuinencomplex De Driehoek
Winklerlaan 151, 3571 KL Utrecht

Secretariaat
p/a A. Van Ostadelaan 71 Bis, 3583 AC Utrecht

E-mails
secretariaat@driehoektuin.nl
natuurlijktuinieren@driehoektuin.nl
penningmeester@driehoektuin.nl
nieuwsbrief@driehoektuin.nl

Website
www.driehoektuin.nl

Wildplukken in eigen tuin

Tijmen Roozenboom

Trachystemon oriëntalis, orëntaals komkommerkruid; deze borage-achtige is een winterharde bodembedekker voor droge schaduw / arme grond. Ga maar eens kijken op het Koolmeespad – twee grote plakkaten uit één wortelstokje.
Hij bloeit al in februari/maart en de bloemen worden vaak ingehaald door nachtvorst. De bloem op de foto is een nakomertje.
In Turkije worden de jonge bladeren en stengels gegeten – een vleugje licht-bittere komkommer. Ergens tussen groente en kruid in – niet per sé 250 gram p.p. om je dagelijks aanbevolen hoeveelheid groente te scoren.

Tortilla española oriëntalis (12-minuten recept)
Aardappelschijfjes bakken met ui. Na 6 minuten gehakseld borageblad en -steeltjes erdoor. Eventueel erwtjes/mais/zonnepitten erbij. Geklopt ei erover gieten. 6 minuten laten garen. Op smaak maken met ketjap asin of vissaus.

De grote composthoop

Ina Bakker

Toen ik in augustus 2019 startte op De Driehoek was ik onder de indruk van de enorme berg compost daar. Dat je die gratis krijgt! Ik heb er dan ook dankbaar gebruik van gemaakt. Ons tuintje heeft het er dat eerste jaar goed op gedaan.
Maar er zijn een paar zaken waar ik me over verbaas. Ik noem er twee: takken/onverteerd materiaal en rommel. Het bord bij de composthoop verzoekt om **takken en onverteerd materiaal** naar de daarvoor bestemde plek te brengen, links en rechts van de composthoop. Veel mensen gooien dingen die op de zeef blijven liggen direct ernaast. Dat gebeurt met zo'n vanzelfsprekendheid, dat ik geneigd was dat ook te doen. Een bestuurslid legde me uit dat dat zeker niet de bedoeling is. Die hoop met grof materiaal gaat steeds meer in de weg liggen en het opruimen ervan bezorgt onze compostmeester veel werk. Als ik nu compost ga halen neem ik ook een grote bak mee voor het grove materiaal, zodat ik dat na afloop makkelijk op de juiste plek kan storten.

In de composthoop zit opvallend veel **rommel**. Binddraad kan per ongeluk meegaan bij het snoeien en rooien van planten en struiken. Maar veel zaken komen er echt niet “per ongeluk” in. Ik heb alle rommel gefotografeerd die ik dit jaar bij het “oogsten” van de eerste zes kruiwagens met compost aantrof, onder meer: kunstgras, stukjes plastic, geplastificeerd binddraad, plastic golfplaat, nylontouw, tiewraps, plastic naamkaartjes van planten. Dergelijke rommel hoort in de afvalemmer naast de composthoop.
Laten we de composthoop schoon houden en grof materiaal en rommel op de juiste plek storten. Een schone composthoop is een mooi bezit!

Huisje niet vervangen maar opknappen

Hanneke Snel

Ons huisje op tuin 98 was al behoorlijk versleten. Toen ik in de vorige nieuwsbrief over de reparatie van houten tuinhuisjes las, begreep ik dat mijn situatie niet uniek is.
Wat misschien wel uniek is, is de aanwezigheid van muizen en ratten in en onder het huisje. Ik heb er nog nooit een gezien, maar hun uitwerpselen wel. Eerst dacht ik aan marters, maar ze bleken toch van ratten te zijn. Ik had gehoord dat muizen en ratten niet van de geur van “tea tree” houden en nadat ik regelmatig druppels strooide, ben ik die poep niet meer tegen gekomen. Dus dat helpt wel.
De houten vloer van ons huisje zouden we vervangen. Een goede vriend, kastenmaker Wim, had mooie vloerdelen en we sloopten de vloer. Houtworm, zwam en resten van nog meer uitwerpselen, ik zal het verhaal niet te vies maken, maar we kwamen van alles tegen. De buitenkanten van de zijwanden waren ook slecht en ook die begonnen we voorzichtig te slopen.

Er kwam een moment dat we moesten beslissen of we nog wel door konden gaan, of dat er een nieuw huisje moest komen. Ik had me verdiept in de prijzen en materialen. Geïmpregneerd hout, niet erg milieuvriendelijk.
Ik had intussen contact met Jan Willem (de schrijver van het genoemde artikel) – die ik steeds Arend Jan noemde, maar nu niet meer. We dachten na over het hout en de milieuvriendelijkheid ervan. Het opknappen van een huisje en het hergebruik van oude materialen is het milieuvriendelijkst. En als je nieuw hout koopt, koop dan hout dat niet behandeld hoeft te worden zoals Douglas en Siberische(!) lariks. En die keuze hebben we nu gemaakt.
Van ons huisje staan op het ogenblik alleen de staanders, maar over een maand hopen we dat er weer een mooi huisje staat.
(Naschrift: Het huisje is bijna gereed en heel mooi geworden.)

Opwinding alom

Tonny Tolboom

Grote opwinding in het weekend van 29 en 30 mei in en om mijn tuin, nummer 64. Er was een nest van een bonte specht in een boom in de tuin van mijn buurman. De ouders vlogen af en aan om hun kinderen te voeden. Met succes, want even later vlogen de jonkies uit – om niet meer terug te keren.
Al pratend over de ontdekking van dit nest viel ons oog op een zwarte vlek in de boom waar we onder zaten. Het bleek een grote kluit bijen te zijn. Ze hingen heel rustig aan een tak op reikhoogte. Dit moest een volk uit een van de korven van mijn achterbuurman (Tinus) zijn. En dat bleek te kloppen. Elk voorjaar zwermen er bijen uit, een nieuwe koningin achterna. De bijen waren gelukkig niet te ver weg gevlogen en goed bereikbaar.

De kunst was vervolgens om de zwerm in een nieuwe korf te krijgen. Dat moest snel gebeuren, ze blijven meestal maar een dag of twee hangen. Zodra Tinus van het zwermen hoorde ging hij proberen de bijen te vangen. Eerst in een emmer en daarna in een korf. Dat lukte maar de koningin bleek reislustiger dan gedacht want enige tijd later bleek de zwerm weer in dezelfde boom te hangen maar dan veel hoger. Weer probeerde Tinus de zwerm bijen uit de boom te krijgen. Maar ze hingen inmiddels een meter of zes hoog en het was niet eenvoudig ze eruit te krijgen. Tinus hield een grote speciekuip onder de krioelende meute en met een lange takkenschaar werd de zwerm uit de boom geknipt. Maar helaas. De volgende ochtend waren de bijen weer vertrokken en wel tot buiten het terrein van de Driehoek. Bijzonder om dit jaarlijks terugkerend ritueel mee te maken.

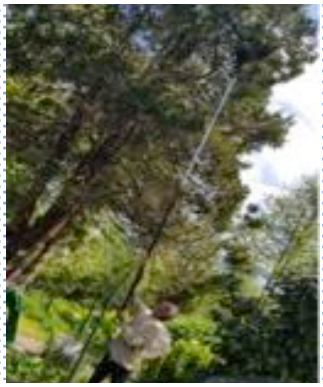

Het informatiebord milieuvriendelijke materialen

Herman van der Bij, Commissie Milieuvriendelijke Materialen

Dit bord staat vlak bij het Pannendak met de rug tegen de groene container met gereedschap. Het dient als “proefstrook” om te kijken hoe de verschillende behandelingen zich houden in weer en wind. Het is gemaakt van tweedehands hout. De planken die we gebruikt hebben zijn hier en daar vermolmd en passen ook niet altijd goed in elkaar.
De achterzijde van het bord hebben we behandeld met gekookte lijnolie. Voor de voorzijde hebben we krijtverf gebruikt. De staanders hebben we behandeld met koude bijenwas die we met een natuurlijk pigment op kleur hebben gebracht.
Voor de zichtzijde van de bovenste twee planken hebben we warme bijenwas gebruikt. Die is lastig aan te brengen, maar zorgt wel voor een natuurlijke, ondoordringbare laag.
De tekst is geschreven met bijenwaskrijt.

Grote keverorchis, een kwestie van geduld…

Stannie van den Besselaar

Het is altijd weer een genot om De Driehoek op te fietsen. De route naar mijn tuin gaat over het Zwaluwpad, links naast de westelijke hoofdsloot, en altijd is er weer iets anders te zien. Een ijsvogel in de kale bomen, de bloembollen, de bloesems en de pinksterbloemen.
Half mei was het ongeveer, de grote narcissen waren uitgebloeid en de bermen gingen langzaam over in kruidenrijk grasland. En toen viel mijn oog erop: een orchidee! Het bleek de grote keverorchis te zijn, neottia ovata.
En ja, ik weet het, een spectaculaire orchidee is hij zeker niet. Hij heet dan wel grote keverorchis, maar echt groot? Nou nee. De bloem is ook nog eens groengeel en de bladeren lijken op die van grote weegbree. Je moet er dus met je neus bovenop zitten om hem te bewonderen. Wat is hij voor een plantje en hoe komt deze orchidee nou hier terecht?
Enig speurwerk leert het volgende. De grote keverorchis ontwikkelt zich heel langzaam. Van ontkiemen tot de eerste bloei kan wel 15 jaar duren. Maar is het zover, dan is hij ook weer een “makkelijke plant” die niet zo kieskeurig is als andere orchideeën. Uit de kruipende, vrij ondiep liggende, ondergrondse wortelstok groeit de bloemstengel. “Onze” orchidee is ongeveer 35 cm hoog, maar hij kan ook wat groter worden. Hopelijk volgen er de komende jaren meer en grotere bloemstengels.
Blijft de vraag hoe deze orchidee hier terecht gekomen is. Welk vogeltje het eerste zaadje achtergelaten heeft, daar komen we natuurlijk nooit achter. Maar het beheer van de bermen levert ongetwijfeld een onmisbare bijdrage. Gefaseerd maaien, zeker niet te vroeg maaien, maaisel even laten liggen, en niet bemesten. Kortom, beheer zoals dat een ecologisch tuinenpark past. En dan, na deze geduldoefening, staat er opeens een grote keverorchis.

Wat doen solarlampen op ons *ecologisch tuinenpark*?

Mariëlle, bioloog

De Driehoek is een ecologisch tuinenpark [0]. Ecologie is de wetenschap die zich bezighoudt met de relaties tussen planten, dieren en hun leefomgeving. Er zijn op de Driehoek veel verschillende dieren en planten oftewel de biodiversiteit is vrij groot. Om die biodiversiteit te laten voortbestaan moeten we de juiste leefomgeving daarvoor behouden.
Op de Driehoek brandt 's nachts geen licht om lichtvervuiling tegen te gaan [1]. In het Bestuursbulletin nummer 40 ontmoedigt het bestuur het aanbrengen van met zonlicht oplaadbare lampjes, verder solarlampen genoemd. Deze solarlampen slaan zonne-energie op in een accuutje en geven dan in het donker zo'n 8 tot 10 uur licht af. Mooi energieneutraal licht, kun je denken, maar deze lampen zijn helaas niet zo ecologisch verantwoord als je zou denken. Want, wist je dat solarlampen:

1. ervoor zorgen dat **egels** niet meer in je tuin komen. Egels zijn nachtdieren en houden niet van licht. Ze eten insecten zoals rupsen, larven, wormen, slakken;
2. bij **vogels** de biologische klok verstoren. Koolmezen en pimpelmezen gaan eerder broeden en hun jongen hebben een lager gewicht [2]. Bij merels wordt de rui verstoord en ze krijgen een minder strak verenpak [3] en een slechtere gezondheid. Ook merels en mezen zijn insecteneters. Uilen zoals de bosuil en de kerkuil, jagen alleen in het donker. Als ze niet jagen, krijg je meer last van muizen. Er zijn natuurlijk veel meer soorten vogels op de Driehoek die last hebben van kunstlicht [4];
3. de levenscyclus van de **nachtvlinders** verstoren. Volgens waarneming.nl zijn er maar liefst 146 soorten op de Driehoek, daar mogen we trots op zijn! Het licht beïnvloedt echter de voortplanting, waardoor er nachtvlinders verdwijnen [5]. Nachtvlinders zijn nuttig onder meer als bestuivers;
4. **vleermuizen** kunnen hinderen. De gewone dwergvleermuis vliegt in de schemering. Langzaam vliegende vleermuizen zoals de grootoorvleermuis en de franjestaart vliegen alleen in het donker en hebben een pikzwarte nacht nodig. Vleermuizen zijn insecteneters [6];
5. **ecologisch niet verantwoord** zijn: Metalen uit ertsen halen kost veel energie, transport ook, het plastic is sowieso niet milieuvriendelijk, de zonnepaneeltjes zijn niet recyclebaar en de accu moet bij het chemisch afval.

=

Solarlampen zijn dus zeker op een ecologisch tuinenpark niet wenselijk en zouden ’s avonds uit moeten staan of beter nog, verwijderd moeten worden. Mensen die 's avonds op hun tuin willen zijn: Neem kaarsen mee, of een olie-/gaslamp of een goede zaklamp en verlicht tuin en/of tuinhuis alleen als je er zelf bent. Graag bij vertrek dan het licht uitdoen (ook de meeste solarlampen hebben een uitknop). Dat is het beste voor de ecologie. En voor de biodiversiteit!

[0] https://driehoektuin.nl/tuinenpark/natuurlijk-tuinieren/
[1] https://advances.sciencemag.org/content/2/6/e1600377
[2] https://www.vogelbescherming.nl/actueel/bericht/gun-vogels-een-gitzwarte-nacht?gclid=EAIaIQobChMIncH4uu6-8AIVg7p3Ch1cYwTuEAAYAiAAEgLa__D_BwE
[3] https://www.onzenatuur.be/artikel/lichtvervuiling-veroorzaakt-een-domino-effect-in-onze-natuur#:~:text=Verschillende%20onderzoeken%20benadrukken%20dat%20nachtelijk,van%20lichtvervuiling%20ernstig%20verstoord%20worden
[4]https://waarneming.nl/locations/138298/species/?species_group_id=1&start_date=&end_date=&filter_month=&filter_year=&use_local_taxonomy=on
[5] https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=26352
[6] https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=18806

Bloementuin in stervorm

Tjitske Bezema

Toen ik de tuin kreeg (nr. 99), zag ik een bloemenzee voor me met planten die van de zon houden en veel bijen aantrekken. Met sommige borders in warme rood-oranje-gele tinten en andere in roze-paarse-witte.
Ook wilde ik planten die een mooi wintersilhouet hebben, zoals bepaalde siergrassen en uitgebloeide schermbloemen. Ik was heel benieuwd hoe dat eruit zou zien.
Ik heb de borders in een stervorm aangelegd omdat ik er dan als het ware middenin kan staan, en vanuit dat standpunt foto’s kan nemen van de bloemen. Ik was in die tijd tuinontwerper en kon zo de mensen laten zien hoe een samengestelde border kan zijn. De stervorm werkt inderdaad heel goed, de planten groeien er overvloedig overheen en op sommige plekken zie je de paden bijna niet als alles bloeit.
Op de foto’s zie je de tuin in volle bloei. De heleniums zijn wekenlang een grote zoemende, bewegende zee van bijen.

Ik ben met veel plezier in de tuin, ook om er gewoon te zijn en te genieten. Soms ga ik in het midden van de tuin zitten en laat ik de sfeer op me inwerken. Ik heb echt het gevoel dat ik de tuin samen met de “spirit” van de tuin zelf heb ontworpen, want de tuin zelf gooit er op de mooiste plekken de luchtige verbena bonariensis, de felroze prikneus, de roze kattenstaart en de paarstinten van de akelei doorheen. Ze combineren prachtig.
Ik ben heel blij dat ik deze tuin heb mogen inrichten en bewerken.

Tuinhuisje als bouwpakket kopen heeft zijn problemen

Jan Willem Arends

In de vorige Nieuwsbrief kwam een nieuw, ge-rauwe-lijnolied tuinhuisje aan de orde. De eigenaren ervan werden bij het ontwerpen en bestellen van hun tuinhuisje op de website van de leverancier gedwongen geïmpregneerd houten funderingsbalken en bitumen shingles kopen, terwijl ze eigenlijk iets anders wilden.
Navraag achteraf bij de leverancier leerde dat het mogelijk is om met een truc die minder milieuvriendelijke materialen niet te bestellen. Klanten moeten vervolgens elders een andere fundering en dakbedekking aanschaffen. Niet handig. Dit is een probleem met meer leveranciers van tuinhuisjes.
Toch is het niet moeilijk om een dergelijk tuinhuisje minus funderingsbalken en shingles te completeren. Balken van Douglas of lariks zijn bij bouwmarkten te koop en kunnen eenvoudig worden ingekort. De rest van het huisje kan er zonder problemen aan worden vastgeschroefd. EPDM kun je op vele plekken op internet op de juiste maat aanschaffen en met knellatten aan het – platte of schuine – dak bevestigen.

Milieuvriendelijker maken; doe het gelijk goed!

Jan Willem Arends

Het valt niet mee om alle milieuvriendelijke stappen tegelijk te zetten. Een aantal jaren geleden werden de meeste asbesthoudende golfplaten helaas vervangen door milieuonvriendelijke bitúmen golfplaten. En nu zien we dat lariks- en Douglashout weliswaar vaker worden toegepast maar in sommige gevallen helaas samen met minder geslaagde materialen.
Laat het niet bij één stap. Doe het gelijk helemaal goed. Door ook de volgende stappen te zetten met:

- dakbedekking: EPDM, dakpanplaten of dakpannen;
- dakgoten: van hout plus EPDM, of toch op z'n minst van polypropyleen;
- vochtwering: rauwe lijnolie, kookverf.

Echt, over vijf jaar zal deze-stappen-zetten heel vanzelfsprekend blijken!

Advertenties

In deze rubriek kunnen leden van de vereniging gratis een korte advertentie plaatsen over materialen, of activiteiten op ons tuinenpark.

Gratis hulp bij het vervangen van milieuonvriendelijke materialen door milieuvriendelijke, bijvoorbeeld kunstgras door tegels, geïmpregneerd houten paaltjes door onbehandelde paaltjes of dikke takken: nieuwsbrief@driehoektuin.nl

Gratis af te halen: Twaalf ingeraamde glazen platen voor platte bakken, glasmaat 100*65 cm; twee ruiten 45*75 cm; dubbel glas 98*98 cm met lijst. Erik en Chanou: via nieuwsbrief@driehoektuin.nl

Colofon

De Nieuwsbrief informeert de tuinders van het Ecologisch Tuinenpark de Driehoek te Utrecht. Hij verschijnt minimaal tweemaal per jaar en wel op 1 maart en 1 oktober. De deadline voor het aanleveren van teksten of informatie of advertenties op nieuwsbrief@driehoektuin.nl is een maand eerder dan de genoemde data. Maximale omvang van artikelen: 25 woorden voor advertenties, ongeveer 200 voor Even voorstellen, ongeveer 300 voor andere artikelen. Bij grotere aanpassingen wordt contact gezocht met de schrijver. Redactie: Jan Willem Arends. Vormgeving: Renate Daniels. Op www.driehoektuin.nl zijn de oude nummers van de Nieuwsbrief te vinden samen met een index. Het bestuur brengt een Bestuursbulletin uit als een bestuursvergadering daartoe aanleiding geeft.

(foto hamer, hout, solarlamp, egel, koolmees en merel via Pixabay, overige foto's met toestemming van de makers)